

Mark Darcy 3D

Intertextuális kirakó vélt és valós Darcykból

Jane Austen művei rendkívüli népszerűségnek örvendenek szerte a világon. Miss Austen szekere leginkább az angolszász országokban fut, de könyvei Magyarországon is ismertek és rengetegen olvassák azokat. Ennek bizonyítéka, hogy az Ulpius-ház 2007 végén újra kiadta az összes Austen-regényt, két különböző borítóval. Ez jelzi, hogy a kiadó biztos a dolgában. Az a tény viszont kevésbé ismert mifelénk, hogy Miss Austen könyvei rendkívül inspirálóan hatottak számos – elsősorban brit és amerikai – szerzőre, akik folyamatosan értelmezik és újraértelmezik műveit.

A *Pride and Prejudice* (Büszkeség és balítélet) mellett más Austen-regényekhez is számos úgynevezett „prequel” (előzmény) és „sequel” (folytatás) született már, de találhatunk olyan könyvet is, amely magát a regényt meséli el egy bizonyos szereplő szemszögéből, mint például a *Mr Darcy's Diary* (Mr. Darcy naplója) Maya Slater tollából. Fellelhető a piacon Jane Austen-randikalauz és szerepjátékos könyv, és még nem beszélünk a Jane Austen-függőkről, akiknek létezéséről a *Confessions of a Jane Austen Addict* (Egy Jane Austen-függő vallomásai) című nemrégiben megjelent és azonnal megfilmesített regény is tudósít. Vannak Jane Austen-könyvklubok, valóságosak és képzeletbeliek egyaránt: az előbbire bizonyosság a *Jane Austen Society of North America* (Észak-amerikai Jane Austen Társaság), a számos austeni szervezet egyike; míg az utóbbira Karen Joy Fowler 2006-ban megjelent könyve, a *The Jane Austen Book Club* (A Jane Austen Könyvklub), amely azóta szintén felkerült a mozivászonra. Az eddig felsoroltakból is kitűnik, virágznak a filmes adaptációk. Közülük a legismertebb az 1995-ös, BBC által készített *Büszkeség és balítélet*, amelyet az Egyesült Királyságban és Amerikában évente legalább egyszer levetítenek az úgynevezett *Austen Season*¹ keretében, de Magyarországon is több alkalommal műsorra tűzte már a közszolgálati televízió. Szinte nincs év újabb és újabb Austen-adaptáció nélkül – itt természetesen csakis a klasszikus regényfeldolgozásokra gondolunk –; a legfrissebb, az *Értelem és érzelem* brit-amerikai feldolgozását 2008 januárjában mutatták be, és hamarosan Ma-

¹ A PBS csatorna, amely gyakran készít a BBC-vel kooperációban – vagy vesz át a BBC-től – regényadaptációkat, az *Austen Season* keretében néhány héten át sorra levetíti a Jane Austen-regényekből készült adaptációkat. Az *Austen Season* az Egyesült Államokban és az Egyesült Királyságban intézményesült az elmúlt évek műsorszerkesztési gyakorlatának köszönhetően.

gyarországon is elérhető lesz DVD-n. Mivel a szinkron az RTL Klub megbízásából készült, a pénz bizalmát annak jeleként olvashatjuk, hogy a gyártók és a forgalmazók ismét csak jó eséllyel számítanak az Austen-rajongók és a szélesebb közönség érdeklődésére. Mindezek alapján úgy tetszik, Austen olvasóközönsége a szerző klasszikus művoltához képest nem csekély: még ha magukat a könyveket nem olvassák is tömegek, a filmfeldolgozásokra sokan kíváncsiak.

Az austeni művek által inspirált alkotások azonban már kevésbé jutnak el Magyarországra, de itt is akad kivétel: Helen Fielding – valószínűleg a legismertebb szerző, aki Austen köpönyegéből bújt elő – 1996-ban publikálta a műfajteremtő *Bridget Jones's Diary* (Bridget Jones naplója) című regényét, amely három évre rá Magyarországon is megjelent az Európa Kiadó gondozásában. Fielding bevallottan a *Büszkeség és balítélet*ből merítette a cselekmény motívumainak és a szereplők karakterjegyeinek nagy részét. Mind az eredeti szövegből, mind pedig a BBC által készített adaptációból sokat kölcsönzött; sőt mi több, az intertextuálisan legösszetettebb szereplő, Mark Darcy megformálásával jelentős humorforrást plántált a szövegbe. A következőkben a Mark Darcy karakter alapvonásainak forrásvidékét járjuk körül, azaz megvizsgáljuk Mr. Darcyt Austen regényéből, Mr. Darcy Colin Firth által megformált figuráját a BBC filmsorozatából és a színésről (Colin Firth) kialakult képet. Mindhárom forrás hatása kimutatható ugyanis Fielding új Darcyjának karakterelemei között. Előbb azonban vessünk egy pillantást a Darcy-kultusz alakulására.

A sorrendben második regény, a *Büszkeség és balítélet* első kiadása 1813-ban jelent meg. Ismeretes, hogy a két központi karakter, Elizabeth Bennet és Mr. Darcy különösképpen a szerző szívéhez nőttek: olyannyira megkedvelte saját teremtményeit, hogy – elmondása szerint – elviselhetetlennek tűnt számára a karaktereit érő lehetséges bírálat. Szerencsére Miss Austennak semmi oka nem volt a félelemre, hiszen a regényt kedvezően fogadták, és ez a helyzet azóta sem változott. A BBC 2003-as The Big Read kampányában – hazai adaptációja A Nagy Könyv címmel volt követhető a közszolgálati televízió képernyőjén – Austen regénye, a *Büszkeség és balítélet*, bizonyítva töretlen népszerűségét a második helyezést nyerte el, idehaza pedig a közönségszavazatok alapján bekerült a legjobb 100 külföldi regény közé. Az említett 1995-ös BBC sorozat a *Büszkeség és balítélet*nek nem az első – az ugyanis 1940-ben készült –, de nem is az eleddig utolsó – ezt 2005-ben mozifilmként mutatták be – filmes adaptációja. A filmek mellett meg kell azonban említenünk a színházi feldolgozásokat is, sőt jelezzük, hogy ezeken kívül számtalan egyéb alkotással kapcsolatban mutatható ki Austen regényének hatása.

Ezek egyike a *Bridget Jones naplója*, amely kezdetben cikksorozatnak indult az *Independent* című napilapban Helen Fielding tollából. A cikkekbe Fielding ravaszul

beleírta Nagy-Britannia akkori kedvencét (Colin Firth), de beleszötte a televíziós sorozatot is, amelyet Fielding – és Bridget Jones, meg persze Mark Darcy is – nézett. Majd jött az ötlet, hogy a cikkeket regénnyé lehetne összefűzni. A karakterek már ekkor kialakultak, de a történetekhez stabil vázra volt szükség. Erről Fielding így nyilatkozott:

(...) kellett valamilyen keret, ami összetartja a naplót, ezért egy merész húzással elloptam a cselekményt a *Büszkeség és balítélet*-ből, és arra fűztem fel ezeket az apró szövegeket. (...) Egyébként miközben írtam a könyvet, éppen a *Büszkeség és balítélet* ment a BBC-n. Mindenki imádta, rengetegen nézték. Már évszázadok óta olvassák, annyira jó ez a történet. Arra gondoltam, ez már bevált, felesleges újjal kísérleteznem, és talán Jane Austen sem haragudna meg, ha tudná, hogy kölcsönveszem a sztorit. (Lévai 2004, 70-71)

Valószínűleg maga Austen gondolta legkevésbé, mennyire beválik majd az általa teremtett Darcy karakter. A fikcionális úriember személyéhez fűződő rajongás némi képp meglepő, hiába keresnénk ugyanis részletes Darcy-ábrázolást, a regényt olvasva nem tudunk meg róla különösebben sokat: magas, jóképű, a zordság és megközelíthetlenség álcája mögött romantikus lélek lakozik, amelynek tulajdonosa szíve hölgyéért bármit hajlandó megtenni, és övé Derbyshire szebbik fele. Az úr nem viseli el a kritikát, eleinte nem is túl udvarias, de a finom hölgy kevésbé finom rendreutasítása után jobb belátásra tér. A regény szereplői pedig majd mindannyian boldogan élnek, amíg meg nem halnak. Ez lenne hát a siker titka? Minden bizonnyal, ugyanis van valami Mr. Darcyban, ami nem hagyja nyugodni a női képzeletet.

A legnagyobb brit internetes könyvruház, az Amazon.co.uk keresője a „Darcy” szóra tizennégy különböző regényt ad meg a találati listáján, amelyek egytől-egyig a *Büszkeség és balítélet* férfihőséről (is) szólnak, míg a női hősnő nevére, mindössze két hasonló találatot kapunk.² A Jane Austen műveinek szentelt honlapok egyik legnagyobbika, a *Republic of Pemberly* ötvennyolc *Büszkeség és balítélet*-folytatást tart nyilván, amelyek között hiába is keresnénk azokat könyveket, amelyek a regény jelenbeli feldolgozásai – mint a *Bridget Jones naplója* Fieldingtől – vagy a regény által adott ötlet alapján – mint a *Me and Mr Darcy* (Én és Mr. Darcy) Alexandra Potter tollából – keletkeztek. A Darcy-kultusz 1995 során minden korábbi képzeletet felülmúló virágzás-

² http://www.amazon.co.uk/darcy-Next-%C2%BB-Books/s/qid=1222440370/ref=sr_pg_2?ie=UTF8&rs=266239&keywords=darcy&rh=i%3Aaps%2Ck%3Adarcy%2C%3Astripbooks%2Cn%3A266239&page=2, valamint http://www.amazon.co.uk/s/ref=nb_ss_b/202-9860706-1745422?url=search-alias%3Dstripbooks&field-keywords=elizabeth+bennet&x=0&y=0 (2008. szeptember 27.)

ba kezdett: megjelent a BBC hat részes filmfeldolgozása (BBC minisorozat) Jennifer Ehle-vel Elizabeth Bennet és Colin Firth-szel Mr. Darcy szerepében. Az Egyesült Királyságban legendássá vált filmsorozat vetítése pontosan azokban a hetekben zajlott, amikor Helen Fielding a regényén dolgozott. A sorozat változatlanul népszerű napjainkban is, hiszen bekerült minden idők száz legjobb brit televíziós programja közé (*The BFI TV 100*)³, a két főszereplő pedig azóta sem tudott teljes egészében túllépni a *Büszkeség és balítélet*beli szerepén. Bridget a *Naplóban*, illetve annak folytatásában – *The Edge of Reason* (Mindjárt megőrülök! Bridget Jones naplója 2.) – több ízben is megemlíti a sorozatot, sőt a barátaival újra és újra megnézi a „vizes inges jelenetként” elhíresült részt, mikor is Mr. Darcy ruhástól beugrik egy tóba lángoló szenvedélyét csillapítandó, majd pedig úgy vizesen összetalálkozik szíve hölgyével, mindkettejük legnagyobb zavarára. Elkészült tehát két Bridget Jones-regény és azok filmváltozatai, továbbá számos közönségfilm számtalan utalással bármelyik alkotásra a fentiek közül. (A legfrissebb példa erre a 2007-ben készült *St. Trinian's* (St. Trinian's – Nem apácázárda) című film, amelyben a Colin Firth által alakított karakter több alkalommal is összetűzésbe kerül egy Mr. Darcy nevű kutyával.) Nos, ki is „valójában” Mark Darcy és mi köze van Mr. Darcyhoz? A következőkben amellet érvelünk, hogy Helen Fielding Mark Darcyja a Darcy-kultusz eddigi betetőzése, és talán ennek is köszönhetően intertextuálisan felettebb összetett figura.

Mark Darcy karakterének elsőként említendő forrása Jane Austen Mr. Darcyja. Mind a *Bridget Jones naplója* című regényben, mind pedig az abból készült filmben az újévi currys pulyka-partin találkozunk először Markkal, míg a *Büszkeség és balítélet*-ben Mr. Darcy első alkalommal egy táncmulatságon bukkan fel. Fielding nagy gondot fordított arra, hogy rögtön a legelején egyértelművé tegye a két figura közötti hasonlóságot: „Hirtelen az jutott eszembe, hogy elég nevetséges, ha valaki, akit Mr. Darcynak hívnak, felvágósan félrevonul egy partin. Olyan, mintha valaki, akit Heathcliffnek hívnak, egész este nem lenne hajlandó elmozdulni a kertből, hogy 'Cathy!' ordítással csapkodja a fejét egy fának” (Fielding 2003, 21). Ez párhuzamos Jane Austen Mr. Darcyról adott leírásával, aki az Elizabeth Bennettel történt első találkozás alkalmával nem hajlandó sem táncolni, sem pedig bármely más módon részt venni a bálzó sereg szórakozásában. Helyette ideje legnagyobb részében a vidám társaságtól elkülönülve egymagában ácsorog, ezzel is egy rendkívül büszkének gondolt ember benyomását kelteve. Kezdetben azonban mind Mr. Darcy, mind pedig Mark felettebb kívánatos partinak tűnnek: Austen szerint Darcyról az a hír járta, hogy évi tízezer font jövedelme van (vö. Austen 2007, 13), míg Bridget anyja „sztárügyvéd”-ként említi Markot, aki rengeteg pénz fölött rendelkezik (vö. Fielding 2003, 17). Idővel persze mindkét úri-

³BFI = Because Film Inspire...; <http://www.bfi.org.uk/features/tv/100/list/list.php> (2008. július 22.)

emberről kiderül, hogy nem méltó a neki rendelt hősnő figyelmére, legalábbis meglehetősen udvariatlan viselkedésük erre enged következtetni. Míg Darcy nem hajlandó Elizabethtel táncolni, és nem átall ekképpen nyilatkozni a lányról: „Megjárja; de nem elég csinos ahhoz, hogy engem kísértésbe ejtsen; olyan hangulatban pedig nem vagyok, hogy a mellőzött fiatal hölgyeket felkaroljam” (Austen 2007, 14); addig Mark még annak az ötletét is elveti, hogy elkérje Bridget telefonszámát, mondván, bizonyos benne, hogy „Bridget már így is tartalmaz életet él Londonban” (Fielding 2003, 24). Mivel Bridget mindjárt a regény legelején a hús-vér Mark Darcyt egy irodalmi figurához hasonlítja, s ezzel feltételezi egy párhuzamos „Bridget Jones-világ” meglétét, amelyben Mr. Darcy fikció, ám Mark Darcy, és mint később kiderül, Colin Firth is – nagyon valóságos(ak). Vajon azonosíthatjuk-e a regény világát a miénkkel?

Fielding a regény következő részében tovább szövögeti a Darcyk közötti hasonlóság szárait. Bár a nevezett úriemberek a cselekmény folyamán viszonylag kevés alkalommal tűnnek fel személyesen, a többiek beszélgetése mégis gyakorta róluk szól. A *Büszkeség és balítélet*ben George Wickham, Darcy régi pajtása közeli barátságot köt Elizabeth Bennettel, és habozás nélkül feltárja Darcy minden korábbi bűnét, de mint később kiderül, a beszámoló korántsem felel meg minden részletében a valóságnak. A *Napló*ban Wickham szerepét Daniel Cleaver tölti be, aki szintén befeketíti Markot: elmondja, hogy bár egyetemi éveik idején barátok voltak, de Mark elcsábította Cleaver menyasszonyát, így Danielre osztotta ki az összetört szívű szerelmes és megcsalatott barát szerepét. Később persze megtudjuk, valóban ez történt, de a felek éppenséggel az ellentétes szerepeket játszották. Ki kell azonban derülnie, hogy férfihőseink mégsem reménytelenül méltatlanok a rájuk áldozott figyelem- és papírmennyiségre: Mr. Darcy renoméját jelentősen javítja házának kulcsárnője, aki szerint a gazda olyannyira jó ember, hogy „bejárhatnám a világot, akkor sem találnék jobbat” (Austen 2007, 216). Mark Darcyt Bridget barátai dicsérik. Először Tom növeli megjegyzésével Mark népszerűségét: „Mark Darcy? Csak nem az a híres jogász, az emberi jogokkal?” (Fielding 2003, 37); később pedig Bridget másik barátja, Jude említi meg, hogy „(...) volt pár közös munkánk. Rendkívül kedves és vonzó ember. Mintha azt mondtad volna, hogy az a pasi a currys pulyka-imbiszen egy hólyag volt” (Fielding 2003, 120). További párhuzam mindkét Mr. Darcy korábban már említett gazdagsága, amit egyikük esetében Bridget anyja – korántsem alaptalanul – kiemelt szempontként kezel, hiszen az egyik társasági lapban is megírták – Bridget figyel fel a cikkekre –, hogy Mark Darcy London ötven legkívánatosabb agglagényének egyike. A *Büszkeség és balítélet*ben Elizabethnek is gyorsan tudomására jut Mr. Darcy gazdagsága, de ennek mértéke majd csak a férfi derbyshire-i birtokának, Pemberleynek a meglátogatásakor tudatosodik benne igazán.

Mark Darcynak azonban nem csak a személyiségjegyei, hanem a tettei is Mr. Darcy cselekedetein alapulnak. Amint már kiderült, először mindketten a fennhéjázó modor álcája mögé bújnak, ennek következtében pedig a hősnők korántsem a valóságnak megfelelő képet alakítják ki róluk. A történet első felének későbbi szakaszaiban Mark Darcy gyakorta bukkan fel olyan partikon, ahol Bridget is jelen van, mint a *Kafka motorjának* bemutatóján – mikor is Bridget vitába bonyolódik a klasszikus regények és a televíziós társkereső-műsorok másikkal szembeni érényeiről – vagy Alconbury-éknél a „rosszfélék és vikáriusok” – a filmben „ringyók és papok” – bulin. Az utóbbin megpróbálja megvédeni Bridgetet, ám a lány másként éli meg a történeteket: Darcy figyelmezteti Bridgetet, hogy a lány aktuális barátja, Daniel Cleaver nem a legjobb választás, ám Bridget a jótanácsot gondolkodás nélkül a rosszindulat és féltékenység jeleként könyveli el. Ugyanitt Mark megemlíti, hogy Bridget édesanyja bajba kerülhet a portugál idegenvezető barátja miatt – ez később meg is történik –, de Bridget ekkor még Markra mint eleve megbízhatatlanra ügyet sem vet (Ferris 2006, 72). Mark megmozdulásai hasonlóak Mr. Darcy igyekezetéhez, aki Hertfordshire-ben és Kentben gyakran keresi Elizabeth Bennet társaságát, bár Elizabeth korántsem érti, miért. Mark Darcy ügyetlen vallomása szintén hasonlatos Mr. Darcy első lánykéréséhez. Ez a párhuzam különösen hangsúlyossá válik a *Bridget Jones naplója* alapján készült filmben.

Az „eredeti” Mr. Darcy leánykérője:

Jól beszélt, de a szív érzései mellett más érzelmek is sorra kerültek, s a büszkeség éppúgy ékesszólásra készítette, mint a gyöngéd vonzalom. Hogy Elizabeth alacsonyabb rangú, hogy ez a szerelem megalázza őt, hogy vannak családi akadályok, melyeket a józan ész mindig szembeszegezett a szív hajlamával – minderről oly hévvel szónokolt, melyet talán indokolt a megsebzett fölény tudata, de amely aligha mozdíthatta elő a leánykérés sikerét. (Austen 2007, 167)

Mark Darcy vallomása:

Egyáltalán nem nézlek hülyének. Bár nem állnak tőled távol a nevetségesség elemei. És anyád elég érdekes. És mi tagadás, megdöbbenően rossz szónok vagy, és hajlamos vagy benyögni bármit, ami az eszedbe jut, tekintet nélkül a következményekre. (...) De az a helyzet, azt akarom mondani, össze-vissza makogva, hogy, azért minden látszat ellenére, nagyon is kedvellek. (Maguire 2001)

Bár Mark Darcy sokkal finomabb hangot üt meg, vallomása nem nélkülözi a Bridget magatartását és családját illető kritikát. A végén azonban ő lesz a bajbajutott hősnő megmentője: visszahozza Bridget anyját Portugáliából, miközben megóvja a család becsületét. Elsimítja Mrs. Jones és portugál barátja, Julió gyanús ügyleteit, Mr. Darcy-

hoz hasonlóan cselekedvén, aki egykoron elrendezte Lydia és George Wickham házasságát, helyreállítva ezzel a Bennet család jó hírét. A két úr egyike sem riad vissza az anyagi áldozatoktól: Mr. Darcy valószínűleg tekintélyes összeggel támogatta Wickhamet és hitelezőit; Bridget pedig úgy véli, Mark Darcy „kiköhögött némi információt, hogy mindenkit hozzájuttasson a pénzéhez” (Fielding 2003, 323).⁴ Mindezek után Mr. Darcyhoz hasonlóan Mark Darcy is beszámol hősnőjének saját önzetlen jócselekedetéről.

Mark Darcy karakterében a rákövetkező főbb alkotóelem forrása még mindig Mr. Darcy, de már más tálalásban. Mondhatni egész Nagy-Britanniára, s benne Helen Fieldingre is rendkívüli hatással volt a BBC minisorozata, különösképpen pedig Colin Firth Mr. Darcy-alakítása. Erről Bridget is szót ejt a regényben:

Az előbb ugrottam ki bagóért, hogy felkészüljek a BBC Büszkeség és balítélet-ére. Nehéz elhinni, hogy ennyi sok kocsis van az úton. Nem otthon kellene készülődniük? Szeretem, hogy az ország olyan mániákus. Az én mániám forrása az az egyszerű emberi szükséglet, hogy Darcy legyen jóban Elizabethtel.⁵ [...] Ők az én választott képviselőim a keféls, vagy inkább az udvarlás területén.⁶ (Fielding 2003, 271)

Párhuzamos univerzumunkba tehát belopódzott a BBC televíziós sorozata is. Ironikus és meghökkentő, hogy regényünk hősnője – követve a *Büszkeség és balítélet*-analógiát – Elizabeth Bennet huszadik századvégi megfelelője, éppen Darcy és Elizabeth kalandjait követi a televízióban arra várva, hogy Darcy összejöjjön Elizabethtel, miközben ő maga is arra készül, hogy összejöjjön a saját Mr. Darcy-jával. Az egyik epizódot követően Bridget és barátja, Jude összevetik Mr. Darcy és Mark erényeit, azaz megvizsgálják a két férfi személyiségét a másik tükrében, s megállapítják: „Mr. Darcy vonzóbb, mert érdekesebb modorú, viszont kitalált alak, és ez oly hátrány, mely nem elhanyagolható” (Fielding 2003, 272). Ezen a ponton az intertextuális háló még inkább összegabalyodik, mivel a fikció és a „fikció a fikción” határai elmosódnak.

⁴ A magyar fordítás sajnos, nem pontos. Az eredeti szövegben szereplő „he must have coughed up a bit to get everyone their money back” szerint voltaképpen arról van szó, hogy Mark Darcy fizetett, azaz „perkálnia kellett, hogy mindenki visszakapja a pénzét.”

⁵ A magyar fordítás itt sem adja vissza az elvárható pontossággal Bridget gondolatait, aki némiképp többet szeretne. Valószínűleg közelebb járnánk az igazsághoz, ha azt mondanánk: „Az én mániám forrása az az egyszerű emberi szükséglet, hogy Darcy összejöjjön Elizabethtel.”

⁶ Fielding itt Nick Hornby *Fociláz* című könyvében kifejtett elméletére utal. Hornby szerint a férfiak nem azért rajonganak a labdarúgásért, mert magukat képzelik a pályára. A játékosokat valójában választott képviselőiknek, parlamentereknek tekintik.

A regény alapján forgatott film készítőinek sikerült még egy lépéssel tovább menniük: Mark Darcy szerepét „Colin ’Az A Mr. Darcy A Büszkeség És Balítéletből’ Firth” játszotta (*Page-turner*, idézi Ritrosky-Winslow, a fordítás tőlem – *H. B.*). Ezzel a filmes megoldással viszont már-már egyenlőségjel került Mr. Darcy és Mark Darcy közé. De jaj, kiderül, hogy Bridget világa nem azonos a miénkkel: Colin Firth nem játszhat egyszerre két szerepet, így az igazi Firth a filmből eltűnik, és helyette besétál Mark Darcy, aki érthető okokból ugyanolyan jó. Az „extra poénna” azonban a film elvesztette a könyv humorforrásainak egyikét, ám a televíziós sorozat hatása tagadhatatlan: Firth alakításában Austen Mr. Darcyja igazán szenvedélyes férfiú, aki kezdettől fogva erőteljes érzelmekkel viseltetik Elizabeth Bennet iránt, azonban az első lánykérésig ebből semmit sem árul el, de a történet sem nagyon ad rá alkalmat, hogy felfedje érzéseit. Emiatt a karakterben rejlő szenvedély legnagyobbbrészt Mr. Darcy – esetünkben Colin Firth – tekintetében ragadható csak meg. Elizabeth többször is észreveszi, hogy Mr. Darcy figyel, de magyarázatképpen semmilyen más okot nem talál azon a – legkevésbé sem eredeti – feltételezésen kívül, hogy a férfi hiba után kutat, azaz hibát keres benne:

Darcy szerette volna a lányt jobban megismerni; beszélgetni ugyan még nem beszélgetett vele, de figyelte, amint másokkal társalog. Elizabeth észrevette ezt. Éppen Sir William Lucaséknál voltak, ahol nagy társaság gyűlt össze.

– Mit akarhat ez a Darcy? – kérdezte Charlotte-től. – Folyton fülelt, mialatt Forster ezredessel beszélgettem.

– Erre a kérdésre csak ő maga tudna válaszolni.

– Ha továbbra is így viselkedik, okvetlenül tudomására hozom, hogy hallgatósága nem kerülte el a figyelmemet. Nagyon gúnyos a szeme, s ha nem támadok rá, még a végén félni kezdek tőle. (Austen 2007, 24)

Mark Darcy ugyanilyen ügyetlennek bizonyul, ha Bridgetről van szó. Gyakran háttérbe vonul és esetlenül figyel, vagy éppen megpróbálja megvédeni a lányt, amikor más nők minden erejüket latba vetve a megalázására készülnek, amiként az a *Kafka motorja* bemutatóján is történt: Mark támogatja Bridget érvelését, hogy miért jó a *Vaktyúk* című televíziós társkereső műsor, és rámutat, milyen nevetséges Natashának, Bridget fő ellenlábásának az új generációk fölött mondott ítélete:

– Bár amire én haragszom – Natasha úgy tekergőzött és vonaglott, mintha egy oxbridge-i vitakörben lenne –, az a ... az a pökhendi individualizmus, a tévképzet, hogy valamilyen módon minden generáció újonnan teremtheti meg a világot.

- *De hiszen azt csinálják – figyelmeztette Mark Darcy gyengéden.*
- *No jó, ha ezen a szinten nézzük... – védekezett Natasha.*
- *Milyen szinten? – kérdezte Mark Darcy. – Ez nem szint, ez egy tökéletesen jó szempont.* (Fielding 2003, 117)

Ez a „tökéletesen jó szempont” arra is felhívja a figyelmünket, hogy az imént idézett beszélgetés párhuzamba állítható egy másikkal a *Büszkeség és balítélet*ből. Igaz, ott Natashát Miss Bingleynek hívják, de a hölgy ugyanúgy Mr. Darcy kezére pályázik, és bármennyig hajlandó elmenni, hogy Elizabethet befeketítse. Egyik alkalommal a lány nem csatlakozik a többiek esti szórakozásához, helyette inkább olvas, vitára ingerelve magatartásával a társaságot arról az emelkedett témáról, hogy milyen is „az” igazán művelt hölgy. Nos, Miss Bingley és Mr. Darcy felfogása szerint ilyen:

- *Senkit nem tekinthetünk igazán műveltnek, aki nem áll magasan fölötté az átlagnak. Egy nőnek alaposan értenie kell a zenéhez, énekhez, rajzhoz, tánchoz, a modern nyelvekhez, hogy megérdemlje ezt az elnevezést; azonfelül modorában, járásában, hanghordozásában, beszédmódjában, és kifejezéseiben meg kell lennie annak a bizonyos valaminek, ami nélkül csak félig érdemes a művelt jelzőre.*
- *Ez mind fontos – tette hozzá Darcy –, de van valami, ami még lényegesebb; az, hogy sokoldalú olvasással művelje az elméjét.* (Austen 2007, 28)

Mark Darcy és Mr. Darcy ízlése ezeknek a kérdéseknek a tükrében azonban korántsem egyezik. Az utóbbi valószínűleg nem tekintette volna a *Vaktyúk*ot az alapműveltség egyik kútfejének, abban azonban feltétlenül hasonlítanak, hogy mindketten „átlátnak a szitán”.

Mark Darcy karakterének harmadik alkotóeleme Colin Firth sztárszemélyiségének az a szelete, amelyet a nyilvánosság előtt látni enged. Csakhogy az író tollának köszönhetően, amint az a *Bridget Jones naplójából* kiderül, Firth személyiségének publikus része szándékosan össze lett mosva a BBC Mr. Darcyjával: Bridget egy cikket olvasva rábukkan a hírre, hogy a televíziós sorozat két főszereplője, Colin Firth és Jennifer Ehle a magánéletben is összetartoznak, s ezt rendkívül zavarónak, sőt undorítósnak találja: „Zavart és bosszús vagyok. Mr. Darcy sohase vetemedne olyan hiábavaló léhaságra, hogy fölcsapjon színésznek, és Mr. Darcy mégis egy színész. Hm. N. zűrzarvos” (Fielding 2003, 272). A színész imázsának a Darcy-figurára eredetileg nem utaló részletei – bármilyen furcsának tűnjön – szintén befolyásolták Fieldinget: Firth híres az emberjogi kérdések iránt mutatott elkötelezettségéről és az Amnesty International támogatója, így korántsem tekinthetjük

puszta véletlennek, hogy Mark Darcy foglalkozását tekintve emberjogi ügyvéd. Ismeretes továbbá, hogy filmes karrierje során Firth számos alkalommal a szenvedélyességében is tökéletes angol úriember szerepét játszotta el; a már említett *Büszkeség és balítélet*-en kívül egyebek mellett ide sorolható a *Love Actually* (Igazából szerelem) című film is. Ez a szerepek teremtette klisé, Firth virtuális személyisége ugyancsak inspirálta Fieldinget, aki Mark Darcyt egészen a regény azon pontjáiig rendkívül visszafogottnak ábrázolja, amikor is Karácsony idején egy hotelszobában végre sikerül bevallania Bridget iránt táplált érzéseit. Erről azonban kérdezzük meg Bridgetet: akkor „olyan dolgot csinált velem, hogy a jövőben a föld alá fogok süllyedni, valahányszor ék alakban kivágott, rombuszmintás szvettert látok” (Fielding 2003, 335).⁷ Mark imént bemutatott vonása két alkalommal is megjelenik a filmben: az első folt akkor esik az „angol gentleman” becsületén, amikor megveri Daniel Cleavert, másodszor pedig azon filmvégi jelentben, amelyet Bridget ekképpen összegez: „a jó fiúk nem így csókolnak”, Mark ironikus válasza – „egy jó francot nem így” (Maguire 2001) – azonban nyitva hagyja a kérdést, hogy miképpen viszonyul saját eddigi filmbeli karakteréhez. Ezek az utalások azonban visszavezetnek bennünket ahhoz a képhez, amiképpen a közönség látja és látni szeretné Colin Firth-t, a hírességet.

A *Napló* második részében újabb bizonyágát kapjuk annak, hogy Colin Firth publikus személyisége nagyon is része Mark Darcy figurájának: Bridget felcsap újságírónak és Rómába utazik, hogy mikrofonvégre kapja Mr. Dar... azaz Colin Firth-öt. Nem sikerül elszakadnia a képzettől, hogy Colin Firth azonos az általa játszott szereppel, és folyamatosan a „vizes inges jelenetről” kérdezi a színészt, aki viszont Mr. Darcy figuráját hozza: hűvös, tartózkodó, udvarias és „nagyon angol”. Sajnos, ez a részlet már nem kerülhetett bele a filmbe az áthidalhatatlan univerzumok miatt, de a regény ismeretében nagyon szépen kiemeli Colin Firth és Mark Darcy (majdnem)azonosságát.

A látszólag egyszerű romantikus hős, Mark Darcy, mint láthattuk, voltaképpen összetett, háromdimenziós karakter, regénybeli létezését át- és átszövik az irodalmi és filmes utalások. A személyiség ilyenén felépítettsége pedig olyan hálót kreál, amelyben végül már nagyon nehéz eligazodnunk, hogy mi is tulajdonképpen a fikció része és kinek a szempontjából tekinthető annak, ráadásul „n. zűrzavaros” az egész (Fielding 272, 2003).

⁷ A regényben Mark Darcyt nem rénszarvasos pulóverben látjuk első alkalommal feltűnni, mint a filmben, hanem abban, „ami hátulról ártalmatlan tengerészkek pulóvernek tetszett, valójában ék alakban kivágott, rombuszmintás szvetter, a kék és a sárga árnyalataiban, amelyet oly igen kedvelnek nemzetünk idősb sportriporterei” (Fielding 2003, 21).

IRODALOM

- AUSTEN, JANE: *Büszkeség és balítélet*. Szeged, 2007, Lazi Könyvkiadó.
- FERRIS, SUZANNE: *Narrative and Cinematic Doubleness: Pride and Prejudice and Bridget Jones's Diary*. In SUZANNE FERRIS and MALLORY YOUNG (Eds.): *Chick-Lit – The New Woman's Fiction*. New York, 2006, Routledge, 71–85.
- FIELDING, HELEN: *Bridget Jones naplója*. Budapest, 2003, Európa Könyvkiadó.
- HORNBY, NICK: *Fociláz*. Budapest, 2005, Európa Könyvkiadó.
- LÉVAI BALÁZS: *Bestseller – A világ nyitott könyve*. Budapest, 2004, Európa Könyvkiadó.
- MAGUIRE, SHARON (dir.): *Bridget Jones naplója*. Miramax, 2001.

ONLINE FORRÁSOK

- http://www.amazon.co.uk/darcy-Next-%C2%BB-Books/s/qid=1222440370/ref=sr_pg_2?ie=UTF8&crs=266239&keywords=darcy&rh=i%3Aaps%2Ck%3Adarcy%2Ci%3Astripbooks%2Cn%3A266239&page=2
(2008. szeptember 27.).
- http://www.amazon.co.uk/s/ref=nb_ss_b/202-9860706-1745422?url=search-alias%3Dstripbooks&field-keywords=elizabeth+bennet&cx=0&cy=0
(2008. szeptember 27.).
- RITROSKY-WINSLOW, MADELYN: *Colin & Renée & Mark & Bridget: The Intertextual Crowd*.
Bridget Jones Online Archive,
<http://bridgetarchive.altervista.org/quarterly.htm> (2008. április 11.).
- The Big Read Top 100* – <http://www.bbc.co.uk/arts/bigread/top100.shtml> (2008. július 27.).
- The BFI TV 100* – <http://www.bfi.org.uk/features/tv/100/list/list.php> (2008. július 22.).

